

Sygn. akt V CSK 590/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący)
SSN Paweł Grzegorzczak (sprawozdawca)
SSN Anna Kozłowska

w sprawie z powództwa K. S.
przeciwko (...) Towarzystwu Ubezpieczeń S. A. w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 9 listopada 2018 r.,
skargi kasacyjnej pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 30 czerwca 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2717 (dwa tysiące siedemset siedemnaście 00/100) złotych tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód K. S. domagał się od pozwanej (...) Towarzystwa Ubezpieczeń S.A. zapłaty zadośćuczynienia w związku ze śmiercią ojca F. S. w wypadku komunikacyjnym.

Sąd pierwszej instancji – Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 18 stycznia 2016 r. ustalił, że w dniu 21 października 2001 r. doszło do wypadku drogowego, w którym śmierć poniósł ojciec powoda F. S. Sprawcą wypadku był A. K. ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej u strony pozwanej. Postanowieniem z dnia 27 stycznia 2003 r. Sąd Rejonowy w Ś. umorzył – na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. w związku z art. 31 § 1 k.k. – postępowanie karne przeciwko A. K. podejrzanemu o to, że nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym i nieumyślnie spowodował wypadek w ten sposób, że kierując samochodem nie zachował należytej ostrożności, nie dostosował prędkości do własnych umiejętności i zjechał na lewy pas jezdni, gdzie zderzył się z jadącym rowerem F. S., powodując u niego obrażenia skutkujące jego zgon, tj. o popełnienie przestępstwa z art. 177 § 2 k.k. i art. 178 k.k. W tym samym postanowieniu Sąd Rejonowy zastosował wobec A. K. środek zabezpieczający określony w art. 39 pkt 3 k.k.

W chwili śmierci ojca powód miał 7 lat. Roszczenia związane z wypadkiem zgłosił pozwanej w lutym 2011 r. W odpowiedzi pozwana przyznała powodowi kwotę 5000 zł.

Oceniając stan faktyczny, Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo, zasądzając na rzecz powoda kwotę 59 000 zł z ustawowymi odsetkami. Apelacja złożona przez pozwaną została oddalona wyrokiem Sądu drugiej instancji - Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 30 czerwca 2016 r. Sąd Apelacyjny, aprobuując ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, nie zgodził się z podnoszonym przez pozwaną zarzutem przedawnienia roszczenia, przyjmując, że w sprawie znajduje zastosowanie art. 442¹ § 2 k.c. w brzmieniu wprowadzonym ustawą z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 80, poz. 538), wydłużającą do 20 lat termin przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody wynikłej ze zbrodni lub występku. Wskazał, że w świetle opinii biegłych nie budziło wątpliwości, iż kierujący pojazdem wypełnił znamiona czynu opisanego w art. 177 § 2 k.k. i art. 178 k.k., a postępowanie karne umorzono jedynie na skutek braku winy sprawcy. Sąd dodał, że odpowiedzialność sprawcy wypadku opiera się na zasadzie ryzyka (art. 436 § 1 i art. 435 k.c.), która jest niezależna od winy i kształtuje się odmiennie od odpowiedzialności karnej. Skoro nie zostały wykazane okoliczności egzoneracyjne,

takie jak siła wyższa lub wyłączna wina poszkodowanego, to niepoczytalność sprawcy, będąca podstawą umorzenia postępowania karnego, nie wykluczała odpowiedzialności odszkodowawczej.

Sąd Apelacyjny nie podzielił również zarzutu naruszenia art. 362 w związku z art. 448 k.c. przez nieuznanie, że ojciec powoda przyczynił się do wypadku w znacznym stopniu, co miało uzasadniać obniżenie należnej powodowi kwoty o 50%, nie zaś – jak przyjął Sąd Okręgowy – 20%. Zdaniem Sądu, ustalone przez biegłych przyczynienie się do wypadku w 50% nie oznacza, że w takim samym stopniu powinno być zmniejszone zadośćuczynienie. Konieczne jest uwzględnienie wszystkich okoliczności sprawy, w tym tego, że gdyby sprawca wypadku miał włączone światła, zauważyłby ojca powoda mimo braku oświetlenia roweru. Uniknąłby również zderzenia, gdyby poruszał się prawidłowo po prawym torze jezdni.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżyła skargą kasacyjną w całości pozwana, zarzucając naruszenie art. 442¹ § 2 k.c. oraz art. 442 § 1 k.c. w dawnym brzmieniu. Na tej podstawie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i zmianę wyroku Sądu Okręgowego przez oddalenie powództwa w całości, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Formułując zarzuty kasacyjne skarżąca podniosła, że Sąd Apelacyjny błędnie uznał, iż przesłanka braku winy sprawcy szkody nie miała znaczenia do ustalenia, czy czyn sprawcy wypełniał znamiona przestępstwa, a w konsekwencji, czy zastosowanie miał 20 letni termin przedawnienia roszczeń. Umorzenie postępowania karnego na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. w związku z art. 31 § 1 k.k. ze względu na niepoczytalność sprawcy, do czego doszło w okolicznościach sprawy, uchylało winę sprawcy. Nie doszło w związku z tym, zdaniem pozwanej, do wypełnienia znamion podmiotowych przestępstwa, a w konsekwencji brak było również podstaw do uznania, że czyn niedozwolony, na skutek którego poniósł śmierć ojciec powoda, stanowił przestępstwo. Powinno to pociągać za sobą zastosowanie art. 442 § 1 k.c. w brzmieniu sprzed dnia 10 sierpnia 2007 r., który

przewidywał 3 letni termin przedawnienia, liczony od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie zobowiązanej do jej naprawienia.

Rozważając zarzuty skargi Sąd Najwyższy powziął wątpliwości co do wykładni art. 442¹ § 2 k.c., gdy sprawcą szkody jest osoba ponosząca odpowiedzialność na podstawie art. 436 § 1 k.c., wobec której zachodzą okoliczności określone w art. 31 § 1 k.k., które stanowiły podstawę umorzenia postępowania karnego (art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.). Postanowieniem z dnia 31 sierpnia 2017 r. wątpliwości te Sąd Najwyższy przedstawił do rozstrzygnięcia na podstawie art. 398¹⁷ § 1 k.p.c. powiększonemu składowi tego Sądu. W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 25 maja 2018 r., III CZP 116/17, Biul. SN 2018, nr 5, s. 7, Sąd Najwyższy uznał, że objęty zarzutami skargi kasacyjnej art. 442¹ § 2 k.c. ma zastosowanie także wtedy, gdy wobec sprawcy czynu niedozwolonego, ponoszącego odpowiedzialność na podstawie art. 436 § 1 k.c., zachodzą okoliczności wskazane w art. 31 § 1 k.k., które stanowiły podstawę umorzenia postępowania karnego na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.

Uchwała ta, zgodnie z art. 398¹⁷ § 2 k.p.c., wiąże w sprawie, w której złożono skargę kasacyjną. Kwestia odpowiedzialności sprawcy *in casu* na zasadzie ryzyka nie została objęta podstawami skargi kasacyjnej (art. 398¹³ § 1 k.p.c.), toteż wyrażone w uchwale stanowisko, wraz z powołaną na jego rzecz argumentacją, przesądzało o bezzasadności skargi kasacyjnej.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.